

בטיחות בעבודה בבריכות שחייה ומרכזי נופש וספורט

מאת אנדרי מטיאס

כדי לקיים את הפעילות בבריכות השחייה באתרי נופש וספורט עוסקים ועובדים בני אדם רבים מאזורי הקלעים בפעילויות ניהול, פיתוח ותחזוקה

מטעם המשרד לאיכות הסביבה מותר לטפל בחומרים הללו (בבריכת שחייה אכן מצויים חומרים המוגדרים כרעלים). חוק החומרים המסוכנים גם קובע דרישות לגבי אחסנת רעלים והדרכים לסילוקם. ניתן לראות במרכזי הנופש והספורט מקום עבודה שיש בו סיכונים שונים, המוכרים לעוסקים בבטיחות ממקומות העבודה שדרישות החוק עוסקות בהם ("מפעלים"). כך שלמרות שפקודת הבטיחות בעבודה וחוק ארגון הפיקוח על העבודה אינם חלים על בריכות השחייה ומרכזי הנופש והספורט - טוב יעשה המנהל האחראי במקום אם ינהג לפיהם, בכל זאת. פקודת הבטיחות בעבודה כוללת מיגוון דרישות המיועדות להגנה על העובדים ובחוק ארגון הפיקוח על העבודה קיימות דרישות לקיום סוג של "ניהול בטיחות" כגון: הקמת ועדת בטיחות; מסירת מידע לעובדים בדבר הסיכונים הכרוכים בעבודתו; הדרכת העובד כיצד להימנע מהסיכונים ודרישה לצייד את העובד בציוד מגן ובאמצעים להגנה על גופו ובריאותו.

כללי הבטיחות בחשמל

בריכת השחייה היא אזור "רטוב" מאוד. לכן, חובה להקפיד על כללי בטיחות מחמירים בעבודה עם מיתקני החשמל:

✓ רק אדם בעל רשיון מתאים (מטעם משרד העבודה והרווחה) רשאי לבצע עבודת חשמל - פירוק, תיקון, הרכבה ובדיקה של מכשיר חשמלי ו/או מערכת חשמל - ורק בהתאם לתנאים של הרשיון ודרכתו;

✓ הפעלת מכשירי חשמל וכלי עבודה חשמליים תיעשה תוך הקפדה על כללים נאותים: הידיים יבשות, הרגליים נעולות בנעליים והמקום יבש;

✓ מכשירים חשמליים מיטלטלים המופעלים ביד יהיו בעלי בידוד-כפול (מוטבע עליהם סימן היכר בצורת ריבוע בתוך ריבוע):

החוקים והתקנות

למרות שמרכזי נופש וספורט הם מקומות עבודה לעובדים רבים - דרישות פקודת הבטיחות בעבודה וחוק ארגון הפיקוח על העבודה אינן חלות על המרכזים הללו. החוקים הנ"ל חלים רק על מקומות עבודה המוגדרים כ"מפעלים" ועל מקומות עבודה שמפקח העבודה הראשי במשרד העבודה והרווחה קבע שהחוקים הללו יחולו גם עליהם. אולם, חוקים אחרים הנוגעים לבטיחותם של העובדים - חלים גם חלים על מקומות אלה. ביניהם: חוק החומרים המסוכנים - שבו קיימת הגבלה לגבי העיסוק בחומרים המוגדרים כרעלים. רק למי שיש בידו רשיון רעלים

ה מין האנושי מטריח את עצמו לבריכות השחייה למטרות שונות: אחדים באים כדי להירגע ולנוח; אחרים באים כדי לבצע פעילויות ספורט למען הבריאות - שחייה, כושר גופני וכד'. אולם, ישנם גם בני אדם הבאים לבריכת השחייה כדי לעבוד.

בריכות השחייה של פעם, שהיו לא יותר מ"כמקווה מים מאורגן", הפכו מזמן לחלק מקומפלקס מורכב הנקרא "מרכז ספורט ונופש", או "קאונטרי-קלאב". המרכזים הללו כוללים מיתקנים המיועדים למטרות שונות, והפעילות בקומפלקס כוללת פעילויות ספורט, תחרויות שחייה, חוגי יצירה ולימוד שחייה, סאונות (יבשה ורטובה), מיתקני ג'קוזי, וגם אירועים שונים - החל מחגיגות ימי הולדת ועד למופעים וחתונות. בין כל אלה יש עדיין כאלה שגם שוחים.

כדי ל"הרים" קומפלקס כזה דרושים עובדים רבים: עובדים כלליים ואנשי מקצוע מיומנים בתחומים הרלוונטיים, לתחזוקת המערכות השונות - מערכות אנרגיה (גז, חשמל, דלק וכד'), מערכות שאיבה, חיטוי וטיהור מיתקני ניקוי ועוד. כל מכלול כזה כולל חדרי מכונות, מנועים, משאבות, לוחות חשמל וכן חומרים שונים לתהליכים כימיים. חלק מהחומרים מוגדרים כ"חומרים מסוכנים". חלקם משמשים לחיטוי מי הבריכה (כגון כלור וברום), חלקם מיועדים להדברה ואחרים משמשים כחומרי ניקוי וחיטוי (כגון חומצת מלח, דטרגנטים ועוד).

הפעלת מרכז ספורט ונופש כזה צריכה להבטיח את שלומם ובריאותם של המבקרים אך גם את בטיחותם של העובדים במקום. לצורך כך יש לנקוט בכל האמצעים והכללים הנדרשים במקומות עבודה שונים - לדעת ולקיים את כל הוראות החוק והתקנות בנושא, ואף יותר מכך.

במקום רטוב עלול להחליק בקלות. יש לשמור על תקינותם של הסולמות ולהתקין על רגלי הסולמות אביזרים מתאימים למניעת החלקה.

✓ עבודות תחזוקה, כגון ניקוי הבריכה באמצעות רובוט וכד', ייעשו אך ורק כאשר הבריכה ריקה מאנשים;

✓ כל חומרי הניקוי וההדברה יוחזקו במיכלים המקוריים, מסומנים בצורה נאותה, כך שלא יוכל להיווצר שום בלבול. בשום אופן אין לאחסן חומרים בבקבוקי שתייה או מיכלי מזון ריקים;

✓ כל עבודה בשטחים פתוחים בחוץ - תיעשה בלבוש מתאים: נעליים (למניעת פציעה והתחשמלות), ביגוד המכסה את העור החשוף (חולצה בעלת שרוולים ארוכים ומכנסיים ארוכים) וכובע (להגנה מהשמש או קסדה - אם נדרשת הגנה על הגולגולת), ואם נדרש לצורך העבודה - יש להקפיד על שימוש בנעלי עבודה בעלות כיפת מגן, כפפות, משקפי מגן וכד'.

ניתן לראות במרכזי הנופש והספורט מקום עבודה שיש בו סיכונים שונים

יש לזכור: האחריות על הבטיחות בעבודתם של קבלנים, עובדי קבלן ונותני שירות חיצוניים, העובדים בשטח מרכז הספורט, חלה על הנהלת המקום. לפיכך, יש לדרוש מהם במפורש ועדיף במסמך כתוב - לשמור בקפדנות על כל כללי הבטיחות, בדיוק כפי שנדרש מעובדי המקום.

סיכום

מרכז נופש וספורט ובריכת שחייה אינם רק מקום נופש ומנוחה. נכללים בהם כל המאפיינים של "מקום עבודה", וכזה - חשוב לדאוג שלעובדים המתפעלים אותם, החל מההנהלה ועד לאחרון העובדים, תהיה גישה "בטיחותית" והם יקפידו לקיים את כל כללי הבטיחות כנדרש, בהתאם לסוגי העיסוק, כלי העבודה והחומרים שבטיפולם, ובהתאם לדרישות החוק וכללי המקצוע הטובים.

מנהלים של מרכזים כאלה יקיימו מערכת של כללים ונהלים עבודה הכוללים גם מתן הדרכה תקופתית לעובדים.

תאונות עלולות להתרחש, תמיד. לפי "חוקי מרפי" - אם משהו עלול להתרחש - הוא אכן יתרחש. זוהי סיבה מספיק טובה כדי לפעול בנחישות למניעת האפשרות להתרחשות. וזהו בדיוק הזמן. ■

מערכת סינון לבריכות שחייה בשיטת חול רב-שכבתי (באדיבות חב' 'יגל מערכות מים')

✓ ליד מקום האחסון ובכניסה אליו תוקם עמדת ציוד מגן, ובה פריטי ציוד ומיגון כלליים למקרי חירום (במיוחד ציוד להגנת העיניים, הידיים והנשימה), וציוד ייעודי להגנה מפני חומרים מסוימים המאוחסנים במקום. מיקומה של עמדת הציוד יצוין באמצעות שילוט ברור ובלט לעין;

✓ הרעלים יישמרו באריזות המקוריות, כשהן שלמות ולא פגומות. כל סוג של חומר יאוחסן בנפרד. אין לאחסן חומרים רטובים מעל לחומרים יבשים. כלי הקיבול יעמדו באופן יציב, על מישטחים מתאימים או בתוך מאצרות (נוזלים) נפרדות לכל חומר. מקום האחסון צריך להיות מוצל, קריר, מאוורר ומסורג (למניעת כניסה לא מבוקרת). לכל חומר יצורף גליון המידע שלו (SDS), שיישמר בהישג יד;

✓ מערכות הצנרת, הברזים למילוי וכלי הקיבול ישולטו בצורה ברורה לעין וייצבעו כך שיהיה ניתן לזהות בבירור את סוג הצנרת ואת תכולתה;

✓ גלילי גז, מלאים וריקים, ייקשרו לקיר המחסן או לחלק קבוע בו, באמצעות חבקים, שרשראות או כלובים. גלילי הכלור ומערכת ההכלרה יוחזקו במאצרה. הגלילים יוחזקו תמיד במקום הנמוך ביותר; יש לשנן את נוהלי העבודה ונהלי החירום לעובדים במרכז הספורט, ולרענן מעת לעת את ידיעותיהם בנוגע לבטיחות.

כללים כלליים

הכלל הראשון בכל מערך בטיחות הוא שמירה על הסדר של כלי העבודה והציוד. מומלץ להתקין לוח כלים בסדנת העבודה ולקבוע עליו את כל כלי העבודה וחלקי החילוף, בצורה שיטתית, נקייה ומאורגנת;

✓ עבודה שבה נדרש לבצע פעולות תיקון ותחזוקה במקומות גבוהים - תיעשה מעל לבמות עבודה מתאימות ולא מעל סולמות. סולם איננו מקום עבודה אלא רק אמצעי להגיע למקום גבוה יותר; סולם הניצב

✓ מערכות תאורה, מערכות הגברה ומערכות קול ימוקמו ויותקנו רק באזורים יבשים, והרחק ככל האפשר מאזורים רטובים;

✓ נדרשים כללי זהירות חמורים במיוחד בעבודה בקירבת המים, וחמורים עוד יותר בעבודה עם המיכשור הפועל בתוך הבריכה (כגון הרובוט לניקוי הקרקעית);

✓ יש להקפיד על ביצוע ביקורת תקינות תקופתית לכל מערכות החשמל ועל תחזוקתן הנאותה.

כל ההוראות כוללות גם את מערכות השירות (כגון מיתקני "ספא") ואת המערכות הטיפעוליות וחדרי המכונות.

בחדרי מכונות יש להקפיד בעיקר על תיקון מיידי של כל נזילת מים על מערכת חשמל או בקירבתה, ניקוי אבק מעל פתחי האיוורור של המשאבות והמנועים החשמליים וגם מלוחות החשמל.

סיכון מיוחד - חומרים לחיטוי ולטיהור המים

החומרים המשמשים לטיפול ולחיטוי המים בבריכות השחייה הם כלור גזי, כלור מוצק וכלור נוזלי וברום נוזלי. קיימים גם חומרי הדברה וחומרי ניקוי לצרכים השונים. עבור החומרים האלה, המוגדרים כרעלים, נדרש היתר רעלים.

בכל מקום שבו משתמשים בחומרים מסוכנים נדרש לשמור על תיעוד מלא, של פעולות התחזוקה והטיפולים שבוצעו במערכות הקשורות לחומרים הללו - כיוולים, תיקונים שינויים וכד'. צריך לשמור גם על הוראות שימוש (עם פרק על מקרים ותגובות), הוראות הפעלה ותחזוקה של כל המערכות. התיעוד, בשפה העברית, יימצא במשרדי האתר וגם ליד כל מערכת. אם יש צורך - יש לתרגם את התיעוד לשפה שבה שולטים המפעילים.

במשרדי האתר יישמרו גם העתקים של גליונות ה-SDS (גליונות מידע) עבור כל חומר שהגיע למקום, בנוסף, לעותק של הגיליון שיימצא לצד החומר במחסן.

מנהל בריכת שחייה צריך לערוך נוהל עבודה, ובו כל ההנחיות הנדרשות לגבי אחסון חומרים וטיפול המערכת, כולל הנחיות הבטיחות הנדרשות. בנוסף עליו להכין "תיק חירום" ובו כל המידע הדרוש והפעולות הנדרשות לביצוע, במקרה של דליפת חומר מסוכן או פגיעה ממנו.

✓ אין לאחסן באתר חומרים רעילים ואריזות בכמויות החורגות מהכמות שאושרה בהיתר;

✓ כלי עבודה וציוד לשימוש יומיומי יאוחסנו בנפרד מהחומרים הרעילים;

✓ הכניסה למקום האחסון של החומרים המסוכנים תותר רק לאנשים שהורשו לכך;